

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom

za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez posebne
naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, neplačani
listi se ne sprejemajo. — Za
oznanila se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne enkrat,
8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat
16 kr., in vsakokrat za kolek
30 kr.

Cerkvene postave.

Po izgledu pruskih, politično-cerkvenih postav, so se državnemu zboru na Dunaju izročile „verske“ postave, ki so pa dobro popoprane z avstrijskim poprom jožefinstva, ki od nekdanjega rad mežnari in s postavami katoliško življenje ovira in duši. Vsakemu, količkaj podučnemu kristjanu, se mora čudno zdeti, ako sliši, da daje posvetna vlada — cerkvene postave! To je ravno tako smešno, kakor da bi cerkev hotela državi postave dajati, n. pr. vojaške, finančne, trgovinske, ustavne itd. To bi bil narobe svet; in prav tako je narobe svet, če se država vtika v cerkvene zadeve in cerkvi postave daje.

Pa prav to je značaj vladajočega liberalizma, da se v vse razmere človeškega življenja vtika in ne trpi pravice in svobode pri nikomur, ne pri narodih, ne pri srenjah, ne v deželah, torej še manj pri cerkvi, ki mu je trn v peti. Liberalizem ima le svobodo za se. Kar mu ugaja, to je prav in mora veljati; kar mu pa ni po volji in mu krči neomejeno oblast, se mora zatreti, naj je še tako pravično, od samega Boga dano, in za občni blagor še tako dobro.

Liberalna stranka državnega zbora se spravlja k posvetovanju in sklepanju o vladnih „cerkvenih postavah.“ Te „cerkvene“ postave še ne imenujejo papeža, od Boga postavljenega glavarja vesoljne cerkve, marveč so po liberalnem okusu tako osnovane, da je minister bogočastja papež, vsak deželni predsednik škof, okrajni poglavarji, župani, policijski organi so svetovalci, duhovniki so pa v smislu teh postav čreda, katero vladajo in gonijo vsi ti gospodje, kakor jim drago.

Nimamo namena, naši bralci pa tudi ne časa, ves načrt teh „cerkvenih postav“ pretresovati. Podamo le v resni prevdarek nekatere določbe, ki prav živo segajo v krščansko življenje.

Prvi člen odpravlja povsem pogodbo (kon-

kordat), med papežem in vladarjem l. 1855 sklenjeno. S tem je ves pravni red prevržen; država si prisvaja vso oblast nad cerkvijo. Škofom prepušča le toliko oblasti, kakor sploh oblastniki svojim poverjenikom oblasti prepuščajo. Škofom so popolnoma roke zvezane, tako da zamorejo le v porazumljenji z vlado svojo službo opravljati.

Člen II. govori v 60 §§. o „zunanjih cerkvenih razmerah.“ Vlada si prisvaja pravico, da oddaja vse cerkvene službe. Ktere je vlada že dosedaj oddajala, te oddaja tudi zanaprej; ktere so se pa dosedaj brez vladnega vplivanja oddajale (pri zasebnih alj privatnih patronatih, kakor tudi pri prosti škofovi odbiri), se imajo odslej le z vladnim privoljenjem oddajati. Škof je namreč obvezan, vsakega, ktere ga je sam izvolil ali mu je od patrona prezentiran bil, — preden službo nastopi — deželni vladi naznaniti, ktera ga potrdi alj odbije. Le če vlada v 30 dneh proti izvoljenemu ne ugovarja, ga sme cerkvena vlada vmetiti, sicer pa ne. Pri razsodbi, ali je kdo za cerkveno službo, se ima gledati na to, da je obnašanje prosilec alj izvoljenca „npravno in v državljanskem oziru nesponašljivo“ (brez hibe.) Tedaj se ne bo več vprašalo, ali ima prosilec one lastnosti, ktere sv. cerkev od svojih služabnikov tirja, ampak vprašalo se bo edino le, ali je prosilec posvetni vladi všeč ali ne.

Roka se nam trese, opisati žalostne nasledke taci h postav — za cerkev samo in za krščanske srenje. Kaj je danas „država“, in kakošnje so „državljanske, nesponašljive“ lastnosti? „Država“ — so liberalci, kakor je naš Herman stvar tako dobro zadel; „nesponašljivi“ so pri nas pod oblastjo liberalcev le tisti, o kterih živa duša ne ve, da bi bili zagovorniki narodnosti, cerkvene duha navdani duhovniki. V narodnem, političnem in cerkvenem oziru ne sme biti ne krop ne voda, potem je „nesponašljiv“, vladi všeč človek. Če si pa znan kot narodnjak, če si more-

biti pri volitvah delal zoper liberaluha in za národnega, katoliškega kandidata; če imaš piko, da si delal za blagor ljudstva v kakem političnem društvu; če si kedaj se izustil, da so brezverske šole velika nesreča za časni in večni blagor ljudstva — s kratka: če si kedaj kaj znil ali počel, kar nemškutarsko-liberalnemu županu, liberalnim ovaduhom in ustavoverni vladi ni po volji, nisi za nobeno cerkveno službo, bodi še tako izobražen, skoz in skoz poštenega, pobožnega vedenja, ves navdan pravega, cerkvenega duhá!

Po novih postavah bi toraj duhovnik naj zatajil naravne čuti národnosti, bi se ne smel poganjati za konservativne politične načela, ampak bi priznavati moral vse, kar je liberalizem dose-daj ustvaril in ljudem vsilil. Kdor tega ne stori, njemu so vse cerkvene službe zaprte, ker ni „v državljanskem oziru nesponašljiv“.

Kteri blagodušen mladenič še bo pri taci h razmerah v duhovski stan stopil? In kaj bo krščanskim srenjam pomagano z vladnimi strahopetniki, ki se ne upajo resnice povedati, ljudem nevarnosti liberalizma kazati, katerim je vladna volja več kot postave krščanstva in sv. kat. cerkve!

Postava se vtika celó v božjo službo, ker pravi: „Če se vladi do zdeva, da je cerkvena naredba zastran očitne božje službe v nasprotju z javnimi oziri (öffentliche Rücksichten), jo mora prepovedati.“ To je tako neodločno, da zamore liberalna gospôska zarad najmanjših vzrokov cerkvene shode, procesije itd. prepovedati, cerkvene organe in verno ljudstvo prav občutljivo dražiti.

V tem duhu državne vsemogočnosti nad cerkvijo so osnovane vse določbe državnih, politično-cerkvenih postav, kar še pa manjka k popolnosti pruskega nasilstva, za to bode skrbela liberalna večina državnega zbora, ktere j bodo menda tudi — razun grofa Hohenwarta in Hermana — slovenski liberalni poslanci pomagali. Prišel je toraj čas, o katerem smo lani toliko pisali in govorili ter Slovencem prigovarjali, da naj v sedanjí dôbi liberalne pijanosti liberalcev ne volijo. Kteri so nas poslušali, se naj tolažijo, da niso oni krivi, ako bo krščanstvo vsled liberalnih postav škodo trpelo; kteri nas pa niso slišali alj poslušali, ti so deležniki vseh krivic in vse škode, ki se kraljestvu božjemu na zemlji godi. Volitve niso igrače!

Štajerski dež. zbor.

XII. Seja 20. decemb. 1873. — Poslanec Čok s tovarši, med kterimi smo v svoje začudenje našli tudi breškega Janežiča, je stavil predlog, da naj dež. odbor v prihodnjem zasedanji poroča in nasvetuje, kaj da se naj v deželnem redu in pri volilni postavi prenaredi zdaj, ko so direktne volitve v državni zbor resnica postale? Pravi odgovor na to bi bil: Deželni odbor nasvetuje,

da se naj odločno oporeka temu, da je eden del državnih poslancev deželnim zborom vzel bitstveno pravico, poslance pošiljati v državni zbor! S tem so zgubili deželni zbori vso politično pravico. Je mar Janežiču to prav? — Poslanec Washington je vprašal vlado, ali je vse storila, da se goveja kuga v deželi brž zatre? Deželni predsednik je brž odgovoril, in sicer tako, da zasluži po vsej pravici deželna vlada v tem oziru vso hvalo, ker je prav skrbno in odločno vse storila, kar postava predpisuje, da se kuga brž zaduši. Dvojno žalostno resnico je cesarski namestnik, žl. Kúbek, pri tej priliki odkril: da je grda dobičkarija brezvestnih ljudi kugo v deželo zatrosila, in da ogerske in hrvaške oblastnije svojih dolžnosti niso spolnovele, ker se je živina iz okuženih okrajev z gosposkinimi potnimi listi čez mejo na sejme po Štajerskem spuščala. — V Ptuj se je kuga zavlekla po hrvaški živini, ki je prišla iz ogerske strani, ki tedaj okužena ni bila. Ker je živina ogerskih izkazov zdravja imela, se ni na meji mogla nazaj odpraviti. — V Konjice se je zatrosila po tihotapcih, ki so pri Rogatcu čez mejo živino spravili ter v Konjice na sejem pripeljali. Pokazala se je ob enem na dveh krajih. Zato se je brž ves celjski okraj kot okužen proglasil, ker se ni moglo vedeti, v ktere kraje je vse prišla okužena živina. — Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje obravnave zastran učiteljskih plač in odpravljenja učnine.

Člen VIII., ki govori o odpravljenju učnine od 1. oktobra 1874, je bil brez besedovanja sprejet. Nasproti se je pa IX. člen, po katerem bi se graškemu mestu zarad zgube na učnini tretji del stroškov za učitelje iz deželne blagajnice povračeval, s 30 proti 25 glasom odbil.

Za predlog šol. odbora, da se Gradčanom tretjina šolskih stroškov povračuje, glasoval je zmed Slovencev edini dr. Srnec, poročevalec šolskega odbora; zoper so glasovali ostali slov. poslanci, med njimi tudi Janežič, Brandstetter, Seidl in vsi konservativni Nemci. Govorniki obeh strank branili so svojo stvar s številkami; eni so dokazovali, da Gradčani premalo, drugi pa, da preveč v primeri z drugimi okraji plačujejo. Lohninger je pa dejal: Kaj boste? Gradec ima blizo 60.000 gld. stroška za učitelje, to se dobiva iz učnine; pri odpravljeni učnini hočete mestjanom na leto po 20.000 gld. povračevati; potem takem bi Gradčani za učitelje le še 40.000 gld. plačevati imeli, t. j. 4 procente, v tem ko morajo okraji ves strošek skoro sami trpeti. Baron Rast, ki rad burke vganja v dež. zboru, bi bil skoro pokopal prejšnji sklep, predlagaje, da se Gradčanom namesto tretjine povračuje četrtinka; pri glasovanju je pa predlog z enim glasom večine odbit bil.

Pri X. členu, ki nasvetuje k večjemu 10% vseh davkov za učiteljske plače, predlaga Loh-

ninger le 7°/_o, in če to ne zadostuje, naj ostane dek. blagajnica plačuje. To obvelja, predlog šol. odbora (10°/_o) pa s 30 proti 23 glasom pade. Okrajne priklade 7 procentov od vsega davka se pričnejo s začetkom leta 1874.

Slednjič predlaga poročevalec šol. odbora 2 sklepa (resoluciji): 1. da se začasnim učiteljem, ki uživajo višjo plačo, kakor jo člen IV. določuje (60—70°/_o), ta plača pusti, dokler so v tej službi; (sprejeto.)

2. da se mestnemu šolskemu fondu v Gradcu za vravnanje povišanih plač, ktere mesto učiteljem plačevati ima, od 1. maja do 30. sept. 1874 iz dek. blagajnice 2000 gld., v peterih ednakih obrokih odškodnine plača — (odbito).

Potem poroča v imenu šol. odbora dr. Wretschko o predlogih zastran mestjanskih šol, pri katerih se nekte reči spremenijo, število učiteljev za enega in — plača poviša od 800 na 1000 gld., vrh tega še imajo učitelji in ravnatelji petletnih priklad vsakokrat do petega po 100 gld. več, direktorji tudi stanovanje in opravilno priklado letnih 200 gld., direktorja v Gradcu in Judenburgu pa še krajnih priklad na leto 150 gld., ki se v penzizon ne všteto. — To vse plačuje dek. blagajnica, ker so to — tako je razložil Wretschko — deželne mestjanske šole, v tem ko III. člen prejšnje postave le govori o javnih mestjanskih šolah, ki se v smislu drž. postave od 14. maja 1869 ustanove, kakoršnja je edina dekliška šola Ferdinandej v Gradcu. Ker se poprej, ko se je besedovalo o povišanji učiteljskih plač, ta razloček ni povedal, je menda večina poslancev pri III. členu mislila na vse mestjanske šole, kar je tudi grof Platz pri tej priliki opomnil, češ, vsaj smo učiteljem na mestjanskih šolah že poprej za 100 gld. plače povišali, zdaj pa pridete z novim predlogom, da se jim povišajo za 200 gld. Vi se motite, pravi Wretschko; prej so se povišale plače pri onih mestjanskih šolah, katerih še na Štajerskem ni (razun prej omenjene dekl. šole v Gradcu), zdaj govorimo o deželnih mestj. šolah, kakoršnih imamo po mestih. — Zares čudna pomota, alj pa pretkanost.

Slednjič se potrdi več toček letnega proračuna: Za odgon potepuhov 19.000 gld., — za stanovanje žandarmov 15.000 gld., za vpregovino 8500 gld., — (Iz poročila dek. odbora povzamemo to-le: L. 1872 se je domačih in tujih potepuhov odgnalo 4716, za 844 manj od prejšnjega leta. Na Štajerskem je bilo zgrabljenih 3783, ostali so bili od drugod prignani. To je stalo 22.046 gld., od katerih spada blizo polovica na druge dežele. Zanaprej bodo stroški manjši, ker so ravnateljstva železnic dovolile, da se odganja za polovico plače 3. reda. — Kar zadeva žandarmerijo, je bilo 1. julija 1873 z oficirji vred 438 mož po vsej deželi.) Dek. zbor naroča dek. odboru, da tirja od

vlade pomnoženja žandarmov proti ogerski in hrvaški meji, in da se primerno po deželi razdelé. — Za posiljence obojega spôla se je dovolilo za preužitek in obleko 12.904 gld., in ker je lastnega prihodka 3527 gld., plača dežela še 9377 fl. Druge potrebe znašajo v Lankovci (za ženske) 3634 gld., v Messendorfi (za možke) 16.166 fl., in ker utegne dohodkov za 5130 gld. biti, ostane še deželnih stroškov 11.036 gld.; v Karlovi le 66 gld. Dek. zbor pritrdi predlogu finančnega odseka, da se naj pri posilnici v Messendorfi na to dela, da si bodo gospodje potepuhi, lenuhi in zapravljivi z delom več prislužili, ter se preužitni stroški deželi znižali; da naj dek. odbor dalje vse potrebno uravna, da bi se posilnice državi v skrb izročile, da slednjič za tuje posiljence toliko povračila skuša dobiti, kolikor se je v resnici za nje potrošilo. — Za požarno stražo v Gradcu se dovoli 7650 gld. proti temu, da dek. odbor dožene pogodbo z mestnim zastopom, ter prevzame mesto ta strošek. Čas bi res že bil, da neha enkrat robota dežele za mestne koristi. — Ob koncu bere deželni glavar pismo, s katerim dr. Schloffer službo deželnega odbora odloži.

XIII. Seja 20. dec. na večer. Odobri se gospodarstvo z deželnim premoženjem. Za okr. ceste I. reda, v podporo cest II. reda in sploh za cestne potrebe se dovoli za tekoče leto 188.300 fl. — Za vodne stavbe se dovoli 19.450 gld., od katerih spada za reguliranje Anize 11.250 gld. Gledé reguliranja Mure in Savine se sprejme našvet fin. odseka, da namreč dek. odbor skuša pri vladi na to delati, da že v tem zasedanji predloži načrte zastran reguliranja omenjenih rek. Dek. predsednik obljubi brž vprašati ministra ali se to že zdaj zgoditi zamore?

Zastran železnic sprejme se predlog fin. odseka, da se vladi prav živo priporoča, zastran železnic Dunaj - Novi in Knittenfeld - Zaprešič, kakor tudi kratke poteze iz Trbiža v Potablo, ki bo zvezala Rudolfovo in južno železnico z italijanskimi, in zastran solnograške železnice, brž ko mogoče predloge predložiti državnemu zboru, da se te železnice, ki deželnim koristim prav do živega segajo, delati začno. Prvosednik graške trgovinske kamore, Oberranzmayer, je popisal žalostni stan železnih fabrik (plavžarij), ki nimajo kaj opraviti; Lohninger je pa predlagal in zbor temu pritrdil, da se naj vladi naznani želja dek. zbora, naj bi se fabrikam podali določeni obrazci (normalne tipe) za izdelovanje šin, mostovnih delov, kolovratov itd. Te priprave pri železnicah so dozdaj po raznih krajih jako različne, fabrikanti torej ne morejo naprej delati, dokler se stalni obrazci ne vpeljejo.

Rešijo se nekte peticije, med katerimi so tudi one od vinorejskih društev v Ljutomeru, Mariboru, Slov. Bistrici, Lipnici in Brežicah, da se postavi učitelj izvedenec na marib. vinorejski šoli.

Ker je že 9. dec. 1873 sklenjeno, da se osnuje začasni poduk z dokazovanjem za vnanje, se odstopijo omenjene peticije dež. odboru v pretres.

Cerkvene zadeve.

Avstrijsko. Sv. Oče so zopet dva avstrijska nadškofa v kardinala povzdignili, in sicer nadškofa Solnograškega, Tarnoczy-a, in nadškofa Strigonskega (na Ogerskem) Simor-ja. Obema so svetli cesar sami baret (rudečo kapo), ki je znamenje kardinalske dostojnosti, z veliko slovesnostjo na glavo djali. Avstrija šteje sedaj 4 kardinale; memo dveh že omenjenih še nadškofa: Dunajskega in Praškega. — Kardinali stojijo v kat. cerkvi za Rimskim papežem na najvišji stopnji duhovne službe in časti. Njim edinim pripada tudi pravica, da po smrti papeževi volijo novega papeža. — Kardinalskih mest je 70; vendar so malokedaj vsa mesta napolnjena; tudi zdaj je še več mest praznih.

Naši liberalci, katerim se med „svobode“ neprenehoma iz ust cedi, so zdaj silno veseli, ko je vlada željno pričakovane „cerkvene postave“ po Bismarkovem receptu državnemu zboru predložila. (Glej prvi članek.) Kakošnji ljudski prijatelji da so naši liberalci, odkrila je nedavno graška „Tagespošta“, ki je hujskala, da — če vlada „cerkvenih postav“ ne predloži, morajo to storiti poslanci sami. Pristavila je, da so postave zoper škofe in mešnike za blagor Avstrije bolj važne in imenitne, kakor vse druge postave; tedaj tudi one za pravično vrvanje davkov, za krotenje potepinstva in javno varnost, zoper golufijo in kradež velikih in malih, visokih in nizkih tatov in golufov. Vse te postave še lahko čakajo; le z onimi se neki mudi strašansko! K.

Lavantinska škofija šteje 477 svetnih duhovnikov in 447.364 duš. Praznih je 21 kaplanij. V semenišči je 35 bogoslovcev. Redovnikov je v škofiji: 8 Minoritov, 39 Frančiškanov, 11 Kapucinov, 11 Lazaristov (sv. Vincencija), 10 usmiljenih in 26 šolskih sester. Umrlo je lansko leto 16 duhovnikov, med njimi 3 redovniki.

V Celovski škofiji je praznih 9 far, 25 kuracij in 77 kaplanij! Umrlo je lansko leto 15 duhovnikov; v semenišči je 18 bogoslovcev. Škofija šteje 509 (svetnih in redovnih) duhovnikov, 330.272 duš. Minihov je v škofiji 135, nun pa 103.

Družba Jezuitov šteje po vsem svetu 9077 udov, (nad polovico se ve da je novicev, dijakov in fratrov), v Avstriji 463. Narastla je lansko leto za 126 udov. V misijonih jih dela: 208 v Evropi, 371 v Aziji, 151 v Afriki, 667 v severni in 357 v južni Ameriki, 109 v Avstraliji; za vsem 1863.

Gospodarske stvari.

Posnetki iz gozdne postave za vojvodstvo Štajersko.

I. Oddelek.

(Dalje.)

§. 11. Pritlična nastelj, kolikor iz odpadlega listja (listje, šilovje) in iz mahovja obstaja, se sme le z lesenimi grabljami grabiti, nikakor pa ni dovoljeno tudi prst (zemljo samo) vzbrskati in grabiti. Rezje, črničje, metlikovec, bodičje in drugo tako rastlinstvo, ki kot stelja služi, se sme le tako porezati, da se drevesni, med njim stoječi nasad, ne poškoduje.

V trebežnih posekih (durchforstungsschläge) se mora napravljanje nastelje popolnoma opustiti. Ravno tako tudi v pomlajevavnih posekih, če bi spodredba lesa pri tem v nevarnost prišla.

§. 12. Steljivo iz nasekanih vej (oklestnina, smrečje, graša), kjer je v navadi, se ima pred drugim na takih mestih klestiti ali sekati, ki so za podiranje odločeni (v trebežnih posekih, prebiravnih sekih.)

Od še podrtih dreves se more vse vejevje, od še stoječih, pa za podiranje odločenih, le spodnji dve tretjini vzeti. Drevesa za podiranje ne odločena se v posekih nikakor ne smejo klestiti. Zunaj posekov pa se sme le tretji del debelejšega vejevja vzeti.

Slabeje med debelejšimi vejicami (životne vejice, Lebenszweige) se morajo puščati.

Na drevju, ki ni odločeno, da se zdajci podere, se sme le od meseca avgusta do konca meseca marcija klestiti, vendar je to delo v najhujši zimi prepovedano, kakor tudi raba derez ali krempizarjev pri plaženju po drevju.

§. 13. Napravljanje stelje se sme na tistem mestu k večemu le vsako tretje leto ponavljati, nikdar pa se ne sme po tleh in po drevju ob enakem času stelja delati. Poraba mladih lesnih rastlin za steljivo je po lastnikovem razsodku dovoljena.

§. 14. Po naredbi v §§. 9—13. zadržanih določeb imajo lastniki gozdov, na ktere so služnosti naložene, opravičenim to, kar jim drv in stelje gre, po predšedšem naznanilu o pravem času nakazati in izkazane varovane prostore s priličnimi logarskimi znamenji preskrbeti. Dan in mesto nakazovanja in storjena izločitev varovanih prostorov se mora opravičenim od gozdnih lastnikov po srenjskih predstojnikih primerno oznaniti. —

K poznejšim nakazbam v obsegu dotične gozdne služnosti so gozdni lastniki le takrat obvezani, če to nenadni dogodki potrebno storijo.

§. 15. Nakazovanje lesa se godi pri stoječih močnejših drevesnih deblih v njihovem zaznamovanju z odkazovno sekiro (odkazovalom, kladvom), pri slabejših deblih in drogih po natančnem razlaganju in pokazovanju po izgledih tega,

kar se sme vzeti, pri kladju (vetrovni podrtini) po pokazanju tistega kraja in mesta, in pri porobkih in korenčju, kakor tudi pri dračju, pobirkih ali hosti na tleh ležeči, po poznamovanju tistih krajev, kjer se drva nabirati smejo.

(Dalje prih.)

Metrična mera.

(Spisuje Ignacij Cizelj, učitelj.)

Nova (metrična) mera bi se bila mogla po postavi že od 1. januarja 1873 do 1. jan. 1876 s zdanjo staro mero enako pri računstvu rabiti in skozi tri leta v tem ljudstvo vaditi, da prevelika sleparstva ne nastanejo; alj, kakor se vidi in sliši, se je v minolem letu zelo malo zgodilo, — in zakaj? — Ravno zato, ker se ljudstvo vsake novosti boji, ter le rajši pri starem ostane, kar je vsakemu že v navadi. Pa to vse nič ne pomaga; udati se nam je, da se tudi v tej tirjavi dobro izurimo; saj so slovenske glave bistrumne in uk nas nikako težko stal ne bode! Zatorej na delo z Božjo pomočjo! —

Prvo vedelo po večernicah.

Obrnimo se takó, da bodemo imeli obraz proti severu, zaradi mrzlega vetra znani strani, in mislimo si črtico od sebe okoli zemlje in zopet do nas izpeljano, katero zemljoslavci „poldanak“ (meridijan) imenujejo, ker imajo vsi kraji pod tako črto ob istem času poldné. Bistrumni Francozi so tako črtico, ki čez glavno mesto Pariz pelje, v štiri dele razdelili in eden taki del zopet v deset milijonov delov, ter ta del „meter“ imenovali, kateri je po našem 3 čevlje (šolne) in 2 palca (1.96“) dolg. — Le urno si napravite tako dolgost iz kakega kola in opazujte jo! Kako jo imenujemo? —

Dolgosti, ktera	10	metrov meri, rečemo:	1 dekaméter,
„	100	„	1 hektométer,
„	1000	„	1 kilométer in
„	10.000	„	1 miriameter.

Les in srednje dolgosti se bodo merile na metre; ceste na deka- in hektométre; milje dolgost pa na kilo- in miriamétre. —

Najpoprej si morate sledeče tuje besede dobro zapomniti: deset (10) pomeni deka, sto (100) hekto, tavežent (1000) kilo in 10.000 miria. — Nadalje naj vsak sebi na ta-le oprašanje odgovarja: Koliko metrov ima 1 dekam., 1 hektom., 1 kilom., 1 miriameter? Koliko metrov ima pol ($\frac{1}{2}$) dekam., $\frac{1}{2}$ hektom., $\frac{1}{2}$ kilom., in $\frac{1}{2}$ miriametra? — Koliko dekam. se napravi iz enega hektom., iz 1 kilom. in iz 1 miriametra? Koliko hektom. se našteje iz 1 kilom. in iz 1 miriametra? — Pono-vite: kaj pomeni v novi meri 10, 100, 1000 in 10.000? —

Namesto starega seznja (klafta) bodemo tedaj imeli meter, kojega dolgost je, kakor je bilo že povedano 3 čevlje in blizo 2 palca. Kaj pa bo namesto sedanjih čevljev in palcev? — Vzemite

Priloga „Slov. Gosp.“ k št. 5.

meter, kojega ste si sami napravili in razdelite ga v 10 enakih delov! En taki del bodemo, zapomnite si: 1 decimeter imenovali, ki meri 3 in tričetr (3.796“) palcev in bode služil mesto čevljev (šolnov.)

Razdelite na svojem metru zopet en decimeter v deset delov! En taki del, ki meri blizo pol (0.379“) palca (cole), imenujemo 1 centimeter, (reci: santimeter.) — Koliko centimetrov bi se pa iz celega metra napravilo? — Ako en centimeter t. j. 10. del od decimetra alj pa 100. del od metra zopet v deset delov razdelite, dobite majhne dele, kateri se milimetri imenujejo. Zapomnite si zopet sledeče besedice, ki déle celega metra zaznamvajo:

desetini ($\frac{1}{10}$)	metra rečemo	decimeter,
stotini ($\frac{1}{100}$)	„	centimeter,
tisočini ($\frac{1}{1000}$)	„	milimeter.

Odgovarjajte na sledeča vprašanja: Koliko je pol ($\frac{1}{2}$) metra decimetrov, centim., milim.? Eden in pol ($1\frac{1}{2}$) metra koliko je decim., centim., milim.? Koliko decimetrov ima 1 dekameter, 1 hektometer? — Koliko centimetrov bode 5 metrov in 6 decimetrov? —

Ako si hočemo kako dolgost po novi meri napisati, da je ne pozabimo, bodemo na ta način ravnali:

Hiša je 36 metrov 5 in decim. dolga; 18 metrov in 7 decim. široka, in 21 metrov in 3 decim. visoka, lahko pišemo tudi tako-le: 36.5 m. dolga, 18.7 m. široka in 21.3 m. visoka; kar se s tem razloži, da vse pred piko stóječe številke celote (cele metre) pomenijo; z a p i k o pa prva številka decim., druga centim. in tretja milimetre naznanja. N. pr. 87.345 m. se bere: 87 metrov, 3 decim., 4 centim. in 5 milimetrov. Ravno tako pomeni pred piko prva številka metre, druga dekam., tretja hektom., četrta kilom. in peta miriametre. N. pr. 4832.326 m. bi se bralo 4832 metrov, 3 decim., 2 centim. in 6 milimetrov; ali pa 4 miriam., 8 kilom., 3 hektom., 2 metra, 3 decim., 2 centim. in 6 milimetrov. — Vse to, kakor ste se sami prepričali, ni nikaka težava, in gotovo bode v glavi ostalo. Mladina naj z novo mero doma premeri stanovališče, celo poslopje po dolgosti in širokosti ter na tanko pové, koliko metrov in decim. je naštela! — Koliko metrov je od hiše hlev, klet, kozolec in vodnjak oddaljen? — Na večer pa, kadar kolovrat v hiši (izbi) drdra, se naj sledeči računi premišljujejo:

a) Koliko se iz 8 seznjev (klafter) metrov in centimetrov napravi?

8 seznjev je 48 čevljev, iz katerih bi se, ako bi meter samo tri čevlje meril, 16 metrov napravilo. Ker pa meter 2 palca (cole) več kot 3 čevlje ima, je tudi 16 krat 2 palca preveč, t. j. 32 palcev — in, kakor veste na 1 palec $2\frac{1}{2}$ centimetra prideta. Iz 32 palcev se jih pa 80 našteje. — Tedaj je 8 seznjev = 15 metrov in 80 centimetrov.

Kako se to število 15·80 m. bere? —

b) 23 čevljev dolga smreka velja 4 fl.; po čem pride 1 decimeter? — 3 decimetri in koliko črez je en čevljev; — tedaj bodemo mesto 23 čevljev rekli: 72 decimetrov je dolga in velja 4 fl.; koliko 1 dem.? Gotovo od 4 goldinarjev 72. del. — 4 gold. je 80 petic (grošev), katerih na vsaki decim. 1 pride in še 8 za razdelitve ostane. 8 petic je 40 kr., alj 80 pol krajcarjev, kojih tudi eden na vsaki decim. pride; tedaj en decimeter eno petico in en pol krajcarja, t. j. $5\frac{1}{2}$ kr. velja! Sledče naloge se naj med tednom rešijo:

1. Koliko je 20 čevljev decimetrov in koliko centimetrov? —
2. Koliko je 16 sežnjev decim. in koliko centimetrov? —
3. Za nasajo ograda računi dninar od sež. 36 kr., koliko od metra.
4. 3 sežnje dolga deska velja 60 kr.; koliko en meter? —
5. Za nakop ceste se plača od sežnja 90 kr.; koliko od metra? —

Vse te naloge se naj marljivo doma napravijo, rešitev se bode v prihodnjem „Gospodarju“ povedla, v katerem se bode nova mera nadaljevala.

Dopisi.

Iz celjske okolice 25. t. m. (Volitev občinskega odbora). Dasi je srenjski zastop celjske okolice že koncem lanskega leta svojo 3letno dobo dovršil, se je vendar še le 18. t. m. bralo v nemškem jeziku na črni tabli pri soseskini uradnji naznanilo, da se bo že drugi dan, t. j. 19. 20. in 21. t. m. novi odbor volil. Le nekteri možje so par dni prej to naznanilo prejeli, večjidel pa še le 3 ali 2 dneva pred volitvijo. Tudi je opomniti, da se je mestjanom, posestnikom v okolici, vsakemu posebej povabilo na dom poslalo, kmetom pa le skupno in sicer sodnikom po vaseh za vse druge volilce ob enem. Dozdanji zastop je bil v mnogih ozirih dosti slab, saj ni ničesar storil za šolo. Otroci okoličanov, katerih je nad 3000 duš, morajo še vedno čisto nemške prenapolnjene šole obiskovati, ker se je soseskinemu zastopu predrago zdelo, svojo šolo si osnovati, dokler mu više gosposke te potrebe niso dokazale. Soseskin uradnik je nezmožen slovenskega jezika, in kedarkoli je kaki komisar pri soseski opraviti imel, je v nemščini z možmi govoril, akoravno ga odborniki razumeli niso, se pa tudi niso upali cesarskemu gospodu povedati, da je dolžen s slovenskim kmetom slovenski govoriti. Upali smo torej po pravici, da se bodo možje v odbor izvolili, ki imajo volje za slovensko novo šolo, kaj storiti in tirjati, da Slovenci ne bomo kot zaničevane pokveke stali v kotu, ampak pošteno pri svoji mizi.

Ali to nado nam je vničilo ravnanje dozdanjega župana, A. Mravljak-a, kateri je privolil, da se je nova volitev na vrat na nos gotovo po želji Celjanov razpisala, kateri so hoteli večino svojih mož v odbor spraviti, kar njim je le mogoče, ako posestniki iz okolice k volitvi ne pridejo, česar res po večem ne storijo, razun če jim kdo imenitnost volitve razloži, kar pa zdaj pri silno kratkem času ni mogoče bilo. Tako so mestjani vsi 19. t. m., ko je 3. oddelek malih posestnikov volil, prišli volit, kmetje pa, le slabo zastopani, ostali so v manjšini. Izvoljeni so bili sami nemčurji iz mesta, med njimi Fr. Peer, ki nikjer volitvene pravice nima, in pa dozdanji župan Mravljak in še en kmet. Drugi den so zmagali naši sè samimi pošteniimi kmeti. Upanje smo še imeli na veliko posestvo, kjer je le 38 volilcev, med njimi par tujcev, tako da lahko zmagajo kmetje, ako vsi pridejo in se njim tudi g. opat in kmečke žene s pooblastili pridružijo.

In res je letos več kakor druga leta kmečkih posestnikov k volitvi prišlo, le par zanikernih je izostalo, ena žena pa v svoji nezastopnosti ni hotela pooblastila dati; šel je tudi neki posestnik g. opata prosit, naj bi za kmete glasovali in k zmagi pripomogli; a g. opat Vrečko je po svoji vsakemu modremu nerazumljivi modrosti volil le nektere može naše stranke, druge pa iz mesta, in je tako svojim dobrim farmanom v najimenitniši reči hrbet pokazal, vsem v posmeh sè svojim prečudnim vedenjem! Gorjé okolici, ako bodo mestjani srenjski očetje! — V manjšini so tedaj kmetje tudi 21. t. m. ostali, in sami mestjani bili so izvoljeni. — Morebiti bodo pa oni, ker so tudi zunaj mesta lastniki, bolje kakor neučeni kmetje za okolico skrbeli? Kdor to veruje, ne pozna naklepov naših liberaluhov, katerim le to po glavi gre, kako kmečke možne k mestni blagajnici obesiti, kar zamorejo posebno pri šoli, če vpišejo vso okolico v mestno nemško šolo. Bližnji kmečki otroci se ne bodo po šolah, ktere bodo starši tako drago plačevali, nič naučili; drugi oddaljeni kmetje bodo si pa težko, ker ločeni od svojih sosedov, lastno šolo vzdrževali. Slišimo, da se več posestnikov zoper nepostavno volitev pritožiti hoče v Gradcu, ker ni bila saj 14 dni prej naznanjena. Ako se pa ta volitev ne ovrže, bodo zdanji zastopniki, po večini nasprotniki vsega katoliškega in slovenskega, delali kvar našej soseski, in zahvaliti se imamo záto najprej dozdanjemu županu, kateri se je dal premetiti mestjanom, da je nepostavno volitve napeljal; potem onim, ki so doma ostali, čeravno jim je volitev znana bila; in tretjič onim, ki so, čeravno po rodu in še stanu zavezani s kmetom držati, z nasprotniki potegnili, kakor g. opat Vrečko! —

Iz Lembaha. Z veseljem smo pozdravili dopis iz Maribora v slednjem listu „Slov. Gosp.“ zastran bralnih društev, ker smo prepričani,

da je to najpripravniše sredstvo ljudskega podjetja, kterege toliko pogrešamo. Tukaj smo že pred leti enako društvo bili osnovali, pa se ni moglo vtrditi, ker je bilo v gostilnici nastanjeno, ter je zavoljo nepokoja ob nedeljah hitro opešalo, drug pripraven prostor pa se ni dal najti; sicer pa nismo rok križem držali, ampak smo širili društvo sv. Mohora in priporočevali „slov. Gospodarja.“ Zdaj pa se bomo spet dela lotili, ker imamo po blagem prizadevanju g. grofa Brandisa že sobo oskrbljeno, samo še čakamo na pravila. Mislimo pa, da bi čitalnična pravila nekoliko premenjena za takošnje društva kazala. Res je zadnji čas, da se ljudstvo začne podučevati, da pozna svoje pravice, pa tudi dolžnosti, ki jih ima do mile domovine in svete matere cerkve, in da se bo v potrebnih vedah svojega poklica urilo. V bralnih društvih se naj v ta namen povsod mala knjižnica vstanovi in ljudstvo posebno v zgodovinskih, zemljepisnih in gospodarskih vedah podučuje, ker je potrebno, da, kdor časnike bere, pozna saj nekoliko obličje naše zemlje, imena dežel, kraljestev in večih mest, potokov itd. Naj bolj pripraven kraj za te društva bi bila šola, ker je tukaj dovolj prostora in miru. V krčmah pa ni pravo mesto za te društva, ker tukaj ni mirtu; marsikteri bi se pa tu še boljše po krčmah posedati in težko zasluženi denar trošiti navadil. Bralna društva bodo tudi ob nedeljah in praznikih svojim udom podajala obilno duševne hrane in poštenega veselja ter bodo tako marsikterega ovarovalo nevarnost in pregreh, ki se po krčmah godijo. —

Iz Konjic dné 26. prosinca. (Kat. pol. društvo.) Včeraj smo komaj na večer nekoliko časa za zborovanje vlovili. Ob pol 4ih smo namreč pokopali konjiškega župana, g. Jožefa Pan-a. 23. t. m. je končal svoje življenje v 72. letu svoje starosti.

Zbor smo tedaj še le ob 5ih na večer začeli. Pred vsem se je društvenikom poročalo, kaj da so naši poslanci na Dunaju in v Gradcu od jeseni sem govorili — kaj storili? Med tem poročilom je nekdo prav dobro opazil: „Zdaj vemo, kam denar gre!“ G. poslancu Hermanu je društvo v posebnem pismu izreklo zahvalo za njegove prelepe besede, katere je na Dunaju in v Gradcu govoril.*) Potem se je razložila nova postava o obravnavi v malenkostnih stvareh in nova kazenska pravda. Tudi o zavarovalnih društvih — in zlasti o banki „Sloveniji“ se je beseda spregovorila. Posestniki so se spodbujali, naj svoja poslopja o pravem času zavarovati dajo.

Iz Zreč. 12. t. m. je bila v Zrečah volitev za občinski odbor, ki se je brez svega hujskanja sploh dobro obnesla. Voljeni so poštene možje, vneti za blagor občine, ki bodo go-

tovo tudi svoje oči obračali na krčme, da se ne bo čez odločeno uro točilo, kajti v krčmah se posebno mladina močno pači. — 20. t. m. je bila volitev župana in dveh svetovalcev. Da se od županov preveč tirja, se vidi iz tega, ker se pri nas možje te časti tako branijo. Sprvič so hteli odborniki starega župana, značajnega, obče spoštovanega moža, Pet. Dobnik-a, voliti, kateri pa županske časti in butare ni hotel prevzeti. Volili so torej Fr. Videčnika, konservativnega moža; pa tudi ta se je te časti postavno obranil. Drugobart volijo Miha Gačnika, za dobro stvar jako vnetega srenjčana, pa tudi on se brani županskih skrbi; — v 8 dneh se ima odločiti, ali prevzame župansko službo ali pa kazen plača. Menimo pa, da se naj poklicu uda.

Tako se pri nas možje bojé županstva, ker vedó, da nja dolžnosti njih moči presežajo. Kdaj bode srenjam butara polajšana? — Namerava se tudi v Zrečah farna cerkev povekšati, ker je jako tesna posebno za sedanje razmere, ko imamo samo enega duhovna. Hoče se ena stranska kapela dozidati, cerkev bi postala bolj prostorna in bi lepo podoba križa dobila. Za vse, kar bi se imelo storiti, so stroški zračunani blizo na 1200 gld. Dobra volja farmanov in žegen od Boga — pa bo delo skončano.

Kakor se je oznanilo novega leta den, je bilo preteklo leto v naši fari poročenih 16 parov; otrok je bilo rojenih 44, med njimi 8 nezakon-skih; pomrlo jih je 55, katerim naj sveti večna luč!

Iz Vuzenice, 27. prosinca. (Zavračanje dopisuna v „Tagesp.“) Navadni Marenberški dopisun je v liberalni „Tagesp.“ laž razširil, češ, da so Vuzeničani mrtveca, siromaka, ki ga je vlak povozil, v hramu alj zidanici tukajšnjega cerkvenika shranili. Neki krojač in „Tagespostler“ pa, ko je slišal, da so naši kmetje zaradi tega nihče drugi ni pisal, kakor domači prvi g. kaplan, da bi farmanom sramoto napravil, češ, da nimajo druge shrambe za mrtvece razun mežnarjevega hrama za jedi. —

Marenberški dopisun in Vuzeniški Tagespostler sta se oba zlagala; kajti mrtvec je bil v navadno mrtvašnico položen, dokler ga ni zdravniška komisija dovolila pokopati, ne pa v mežnarjev hram, in prvi g. kaplan ni one laži „Tagespošti“ pisal, ampak navadni Marenberški dopisun, ki že več let iz našega okraja starko „Tagespošto“ s svojimi lažmi pita.

Eden v imenu več drugih.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Srečni ste Slovenci, da nemških novin in liberalnega „Naroda“ ne berete, sicer bi vam na misel prišlo, da že res sam antikrist po svetu hodi in ljudi zoper kat. cerkev

*) Prihodnji „Gospodar“ prinese nja lepí govor.
Vred.

hujska. Vladne „verske postavbe“ so vzbudile pri liberalcih takov divji drendaj in tudi vladne novine tako grozno ščujujejo, da si človek ne more drugače misliti, kakor da hočejo nekteri frama-sonski mojstri podžgati „javno mnenje“ zoper kat. cerkev, da spravijo ložje še nekoliko robotih paragrafov v postavbo, ki že sama ob sebi kato-liški cerkvi sapo zapira. V prvem članku smo le nekaj povedali; naj tukaj dostavimo, da so vladni predlogi v marsikterem oziru še hujši od pruskih cerkvenih postavb. Tako se zamore fajmošter in vsak drugi duhovnik od službe odstaviti, ako je bil v kakej reči obsojen. In kako lahko se to najboljšemu duhovniku dandanas zgodi! Zarad vsake, liberalcem nevšečne resnice, ki jo s predižnice pove, zamore priti na obtožno klop in obsojen biti, kakor se je že mnogim prigodilo. Vlada ga sme odstaviti in škof ga ne more braniti. — Samostani se smejo zarad prestopka posamesnega redovnika odpraviti. In kako lahko najde okrajin paša, kteremu se že koža ježi, če meniha le vidi, pretveze, zatožiti ves red, ako se najde prismojena babura, ki o kterem spovedniku laž požene, da „rodbinam mir podkopava“.

Sicer niso polnokrvni liberalci še s to postavbo zadovoljni, ker ni v njej „civilnega“ zakona in tudi določbe ne, da se duhovnikom brž vse matice vzamejo in županom izročé. Vladni predlogi so zdaj v verskem odboru. Eno tolažbo že danas bralcem odkriti zamoremo, da bodo namreč poslanci „pravne stranke“ krepko se vprli tej postavi; kaj pa počnejo potem, ako se postavbe sklenejo, še ne vemo. Želeli bi, da vsi iz drž. zbora stopijo in volilcem v posebnem pismu razložijo, zakaj da so to storili.

7 moravkih poslancev je vstopilo v drž. zbor, pa le zato, da se prepričajo, ali je mogoče, ustavake k spravi nagniti, da se povrnejo deželam in narodom pravice, ki so se po enostranskem postopanju nemško-liberalne stranke tako hudo skrčile. To je izrekel njih vodja, dr. Pražak, in še pristavil, da s svojim vstopom v drž. zbor nikakor ne pripoznajo pravnosti tega zbora.

Da ne misli večina drž. zbora na poravnanje s Čehi in vsemi drugimi, ki niso zadovoljni s sedanjim stanjem splošnjega razpora, pokazala je pri glasovanju Hohewartovega predloga, da bi se pismo 33erih (prejšnjih) českih poslancev, v kterem razlagajo, zakaj da brezpogojno v drž. zbor stopiti ne morejo, posebnemu odboru v pretres izročilo, ter bi tako ustavaki priliko imeli, spravljivo roko podati Čehom in poravnati prejšnje krivice. Pa ne; odbili so tudi ta spravljivi predlog, in to zdaj, ko so nove volitve na Českem pokazale, da českí narod svojih državnih pravic ustavakom nikdar odstopil ne bo!

Pri obravnavi zastran volitve Bukovinskega dež. predsednika, barona Pine, zoper ktero se je protest bil oddal, ker se je z vladinim pritiskanjem vršila, je minister notranjih zadev, Las-

ser, postopanje vladnih organov pri tej volitvi popolnoma odobril, češ, da vladi ni mogoče ob času volitev nad strankami stati, marveč morajo politične gosposke pokazati, da so za vlado, kakor je to on storil, ko je bil dež. predsednik! Volitev se potrdi. — No, zdaj vsaj vemo, zakaj da tudi pri nas vladni organi pri volitvah proti nam delajo.

Sprejeta je v dr. zboru postavba, ki dovoljuje poslancem 1 glđ. potnine na Dunaj in nazaj do volišča, poslanci pa, ki na Dunaji ali v okolici bivajo, ne dobijo nič. Po tem takem bo dr. Vošnjak na zgubi, ker potuje z Ljubljane, plača se mu pa le pot od Celja. Pa kaj zato, vsaj je vendar poslanec!

V Tirolskem dež. zboru ni dež. predsednik grof Taaffe zastran šolske postavbe nič opravil. Poročilo šol. odbora se pritožuje, da drž. šolska postavba od 25. maja 1868 za deželo nikakor ne sodi. §. 2. namreč določuje, da se sicer verski poduk in nadzorovanje pri verskih vajah cerkvi prepušča, da je pa poduk v drugih stvareh celó neodvisen od vsakega cerkvenega vpliva. Pri nas, pravi poročilo — mora ves poduk na kato-liški podlagi biti, za kar pa nimamo nobenega porošva, če so tudi duhovniki v krajnem, okrajnem in dež. šol. svetu. Druge pritožbe zadevajo 8letno šolsko obiskovanje, trpež šolskega leta in — stroške. Gledé na vse to je predlagal šol. odbor, naj sklene dež. odbor, da se šol. postavba tako predela, da odpadejo pritožbe, in da bo zamogel dež. zbor sprejeti postavbo, kakoršnja tirja blagor in potreba dežele.

Vnenje države. Siloviti Bismark hoče — ne le doma — marveč tudi po vsem svetu upor kato-ličanov zatreti. Na franc. vlado je tako dolgo pritiskal, dokler ni enega najvrliših kat. listov, namreč „Univers“ za 2 meseca ustavila. Zdaj pritiskuje na Belgijsko vlado, da mu nepovoljne kat. časnike odpravi. Ker je zadosti drzen, da se sabljo rožljati začne, če se mu volja ne izpolni, utegne tudi to vlado splašiti. — Nad Avstrijo bo imel srčno veselje, ker so prišle „verske“ postavbe. — Poznanskega nadškofa, Ledohovski-ja, je dal zarubiti, ter so mu vse prodali. Zdaj plenijo pri knezoškofu Vratislavskem, dr. Försterju. 75letnemu starčku ni ostalo druga kot življenje in streha. Tako gre naprej. Gotovo pridejo skoro ječe in prognanstva na vrsto!

Za poduk in kratek čas.

V predzadnjem številu smo povedali, da se mora po sklepu štaj. dež. zbora na realkah vsak učenec poleg francošine še ali slovenskega ali pa angleškega jezika učiti. To odločijo stariši ali pa varhi učenčevi. Danes hočemo pa svojim bralcem

v pretres podati sledeči, res zanimivi primerljaj, kateri kaže, da so premnogi Nemci res gledé slovenskega jezika v šolah bolj previdni, kakor Slovenci sami. Neki nam dobro znani c. k. uradnik, kateremu se pa slov. jezik prav nepotreben dozdeva, čeravno med Slovenci služi in slovenski kruh je, je svojemu sinu namesto domačega slov. jezika odločil francoski jezik za obligaten predmet na realki. Sinko mu pa na koncu leta prav debelo dvojko ugrabi in sicer — tudi iz francoščine! Nasledki so bili, da je fantič zgubil svojo štipendijo in moral razred ponavljati.

Prav zanimivo pa je, da je ravnatelj, rojen Nемеc, o tem učencu sledeče poročal:

a) Učenec je še premalo zrel, da bi se dveh živih jezikov učil, in pametneje bi bilo, ko bi bil oča pri sprejemu učenca direkciji rekel, da naj ne bo francoščina, pač pa slovenščina za nj obligaten predmet, ker dela ta kot materni jezik učencu manj težave. Boljše bi za učenca vsekako bilo, ko bi bil francoski jezik pustil.

b) Ta neprilichnost se pa seveda učencu ne sme v krivdo šteti itd. *

Nemški direktor tedaj imenuje to „Übelstand“ neprilichnost alj spako, če stariši ali varhi učence silijo, da se morajo namesto domačega jezika učiti tujščine. —

Starišem in varhom je gotovo veliko ležeče na tem, da jihovi sinovi v šoli napredujejo in da ne zgublajo leta za letom s ponavljanjem. Mogoče, da bi temu pritrtil tudi naš dež. šolski nadzornik Wretschko, ako bi hotel za take malenkosti saj nekoliko porajtati. Jegova sveta dolžnost bi bila, da se sčasoma odstranijo vse šolske razmere, katere se morajo imenovati „Übelstände“, napake; jegova dolžnost bi bila, da bi govoril za slov. jezik kot obligaten predmet na realki. Wretschko je delal nasprotno, in je s tem pokazal, da na njem nikdar in nikoli ne bode svet zgubil — pedagoga.

Vam pa, dragi slov. stariši in varhi, katerim je res mar za napredek v šolah, konečno svetujemo, da se varujete lastne škode in sramote, ter brezizjemno odločujete za svoje sinove, oziroma varovance, slov. jezik kot obligaten na realkah.

Razne stvari.

(V pravni državi.) Na Bistrici v Lempaški fari bila je v četrtek, 22. t. m., že drugo-

*) a) Ist der Schüler zur Erlernung zweier lebenden Sprachen noch zu wenig entwickelt und hätte der Direktion bei der Aufnahme des Schülers von Seite des Vaters die französische Sprache als inobligat, dagegen die slovenische als obligat angegeben werden sollen, da letztere als seine Muttersprache weniger Schwierigkeiten bereitet; besser wäre es für den Schüler gewesen, die französische Sprache ganz fallen zu lassen.

b) Da dieser Übelstand, für den der Schüler nicht verantwortlich gemacht werden kann etc. . .

krat volitev srenjskega odbora; prvokrat je bila pri precej obilnem udeleževanju volitev pred tremi tjedni. Kdo in zakaj da je prvo volitev prevrnil, nihče ne ve; to je pa gotovo, da konservativni in narodni volilci Lazničani niso drugokrat volit prišli, rekoč: „Kaj bomo zopet volit hodili, saj še vspeha prve volitve nismo zvedli in tudi ne vzroka, zakaj da se je prva volitev ovrgla. Da bo danas zopet volitev, še sam srenjski predstojnik ni vedel, ter se je začudil možu, ki ga je vprašal, kedaj da gre volit“. — Ker se nam to iz zanesljivega vira poroča, moramo okr. gospôsko naravnoč pozorno storiti na te goropadne nerednosti.

(Pustna burka.) V nekem mestu na Slovenskem, kder so že pred 15 leti nov zvonik do cerkvene strehe pozidali, potem ga pa z deskami pokrili in lepo v miru pustili, da mu je že zdavno prav dolg čas, v tem mestu je gospod na večer starega leta anno 1873 v $\frac{1}{4}$ ure dolgem, alj prav za prav kratkem nemškem govoru ljudi podučeval o resnici, kako treba čas dobro porabiti. Sicer so to že 1000 let pred Kr. rojstvom ljudje vedli, pa zdalo je vendar. Ker je ob kratkem h koncu bilo omenjeno, da bi dobro bilo, ozebli turn dalje zidati, da ne razpade, se napravi v ta namen ples v kazini, kterege se pa ubogo malo ljudi udeleži, tako da bo komaj 5krat 5 grošev fondu za turn se izročilo. — Če preteče še 15 let ter ne bo zvonik ne za palec višji, ampak za nekoliko nižji, bode li zopet na starega leta dan prediga, kako čas dobro porabiti?

(Cestnina) se je za letos na Štajerskem za 2658 gld. znižala. Znašala bode tedaj samo 105.471 gld. — Sicer pa se čudimo, da se ta dača še noče odpraviti. Pred nekoliko leti se je po naših taborih nasproti cestninski dači veliko govorilo, sedaj pa se vendar le nič ne zgodi. Naši poslanci bi pač lepo priliko bili imeli, ko bi bili pri razpravi deželnega proračuna za leto 1874 o tej škodljivi dači par besed spregovorili.

(Stekla krava.) Blizo Maribora je pretečene jeseni pri neki vincariji domači pes kravo v gobec vgriznil, ktera je te dni hudo začela pihati, se peniti in vdavatati, dokler ni za steklino poginila. Z mrcino se je zgodilo, kakor je politična gospôska naročila. Druge nesreče ni bilo.

(Iz Središča.) Šolska mladež z učitelji vred je dobila nenavadnih počitnic. Zarad zmiraj bolj in bolj množčih se bobink ostane namreč po ukazu okr. fizika naša šola 14 dni zaprta. G. K. pridobi s tem spet več časa k razlaganju in priporočevanju „Slov. Tednika“ po krčmah, in g. Ž. mnogo prostih ur za pretuhtanje brošurice: „Vera in pamet“ ino za širjenje iz nje srkane modrosti in iz „Slov. Nar.“ zajete „omike“ po Središču. —

(Pobrisal jo je.) V saboto 24. t. m. je bil

v Mariboru krščen jud, Marko Goldberger, čevljar, ki je ob enem tudi obhajan in birmovan bil. Menda je potuhnjenec le lepih darov iskal, ki jih je tudi dobil, kajti pobrisal jo je iz Maribora, da nihče ne ve kam, in vse polno dolgov zapustil. To bodi v nauk, kako previdno da je treba z judi ravnati, ki iščejo krsta.

(Kat. polit. društvo) v Vuzenici je imelo 25. t. m. prav mnogobrojno obiskani zbor. Poročilo se pritožuje, da se ravno duhovniki iz okolice zborov ne udeležujejo. — Kakor je to obžalovati, je tudi razumljivo pri sedanjem stanju, ko je „staatsbürgerliche haltung“ poglavitna pogodba dobiti službo alj zboljšati si stanje. Če se pa od te strani luknja zadela, napravi pa liberalizem drugo in še večjo — med ljudstvom!

(V družbino blagajnico za medsebojno pomoč duhovnikov) so nadalje vplačali: Šumer akc. bk. Slov., Križan 11 fl., Feichtinger 11 fl., Jan Fre. 11 fl., Planinšek 11 fl., Bruner drž. obl. à 100 fl. srb. velj., Jazbec akc. bk. Slov., Šlander 10 fl., Bosina 30 fl., Kukovič 1 fl., Terjašek 11 fl., Marinka 11 fl., Novak Mat. 30 fl., Sredenšek 11 fl., Kragl 11 fl., Slovšek 11 fl., Vošnjak Lovr. 11 fl., Leber 1 fl., Kralj 1 fl., Meško Mart. 22 fl., Stuler 11 fl., Juri 11 fl., Ermene 11 fl., Zdolšek 11 fl., Ferk Fr. 51 fl., Orožen akc. bk. Slov., Mastnjak akc. bk. Sl., Bratanič 11 fl., Krušič Jak. 11 fl., Smrečnik 11 fl., Žičkar Jož. 11 fl., Mavčič 11 fl., Rojko 11 fl., Fritz 70 fl., Zabukošek 11 fl., Kunej Bapt. 11 fl., Zupanič 11 fl., Globočnik Fr. drž. obl. à 100 fl. srb. velj., Jeraj drž. obl. à 100 fl. srb. velj., Kos 11 fl., Plaskan 11 fl., Lah Mat. 11., Kolarič 11 fl., Erjavec 11 fl., Zorko 11 fl., Stoklas 10 fl., Slekovec 70 fl., Jug Fr. 11 fl., Žohar 11 fl., Šerf 50 fl., Kopriva 20 fl. in drž. obl. srb. velj. à 50 fl., Gospodarič 11 fl., Simonič Joan. Alks. 70 fl., Rotnik 2 fl., Krener 11 fl., Šibal 11 fl., Strnad akc. bk. Sl., Lenart 11 fl., Strah 11 fl., Drobnič akc. bk. Sl., Mikuš 11 fl., Gajšek Joan 11 fl., Milošič 50 fl., Lednik 11 fl., Jaric Ant. 11 fl., Stiplovšek 11 fl., Tombah 11 fl., Pražen 51 fl., Korošec Mih. 11 fl., Kolenko 11 fl., Modic 11 fl., Fišer Ant. mlj. 11 fl., Štor 11 fl., Golinar 11 fl.

Loterijske številke:

V Gradcu 24. januarja 1874: 29 24 81 82 90.

Prihodnje srečkanje: 7. januarja.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	69	70
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	174	70
Ažijo srebra	107	70
„ zlatá	—	—

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	7	70	7	—	7	50	7	5
Rži	5	80	4	90	5	—	4	85
Ječmena	—	—	4	20	4	—	3	70
Ovsa	2	30	2	50	2	20	2	35
Turšice (koruze) vagan	5	—	4	90	4	—	4	70
Ajde	4	10	3	75	4	50	4	20
Prosa	—	—	4	60	4	—	4	—
Krompirja	2	40	1	90	2	—	2	10
Sena cent	1	50	2	20	1	20	1	10
Slame (v šopkih)	—	—	1	90	—	80	1	40
„ za steljo	—	90	1	20	—	60	—	95
Govedine funt	—	32	—	34	—	30	—	24
Teletine	—	35	—	36	—	32	—	24
Svinjetine	—	34	—	30	—	36	—	32
Slanine	—	34	—	36	—	36	—	40
Drva 36“ tvrdi hvat.							9	

Naznanilo.

2—3

Na deželni sadjo- in vinorejski šoli pri Mariboru se ima namestiti prvi učitelj in adjunkt z letno plačo 600 gld., s prostim stanovanjem, kurjavo in prevžitninskim pavšalom letnih 200 gld.

Prosilci za to službo naj svoje z dokazi potrjene prošnje, v katerih se ima tudi dozdanje službovanje in sposobnost učiteljska, znanje slov. in nem. jezika spričati, vsaj do 12. februarja 1874 pri štajerskem deželnem odboru vložé.

Štajerski deželni odbor

v Gradcu dné 10. januarja 1874.

Švarcenbergovega sira,
 najboljšega Ementalerskega, Parmezanskega, Liptavskega in Prinskega sira; Poljskih klobas, poprane slanine, novih Holandskih in marinovanih slanikov (arenkov), ploskih rib, ruskih in francoskih sardink, marinovanih jegulj; turških sliv, sladkorja in kave najboljše vrste, ruskega in kitajskega čaja; pravega, starega jamajskega ruma priporoča po najnižjih cenah

Konrad Grillwitzer,
 trgovec specerijskega blaga, deželnih pridelkov in pekar v Mariboru, na voglu stolne 2—3 ulice na velikem trgu.